

Põgenemine ja reetmine

Veel aga ei olnud lood niikaugel ning Goebbels jätkas vastupanule manitsevate artiklite kirjutamist nädalalehele *Das Reich* – 4. märtsil näiteks pealkirja all „Pilk vääramatult tüürimehel“ („*Unentwegt auf den Steuermann schauen*“). Mõni päev hiljem esines ta Görlitzi linnahallis isegi veel viimast korda avaliku kõnega.²² Tüürimees Hitler ise keeldus seevastu juba pikemat aega publiku ees rääkimast või ennast rahvale näitamast. Fүүrer, kes oli varem alatasa ringi reisinud ning suutnud ühelainsal päeval esineda hiilgavalt kolmes eri kohas, kus teda oli enamasti saatnud ka ta ihufotograaf Heinrich Hoffmann, oli nüüd veel pelgalt iseenda armetu vari. Kõssi tõmbunud, pidevalt väriseva vasaku käega, liikumine raskepäraseks muutunud, põgenes ta – mitte ainult kaardilaua ääres – kujutluste tallermaile, otsides lohutust ja uut lootust ajaloolistelt tegelaskujudelt – ennekõike Preisi kuningalt Friedrich II-lt, kelle oli valinud endale eeskujuks poliitikukarjääri algusaegadest peale ja kelle kuulsal, Anton Graffi maalitud portree võttis ta ka nüüd oma korterist punkrisse kaasa. Friedrich II triumfi Seitsmeaastases sõjas pärast aastaid ähvardanud allajäämise ohtu tõlgendas ta näitena, et lootusetut olukorda võiks ikka veel olla võimalik pöörata võiduks.²³ Samas vältis ta öösiti üksi olemist, kutsudes oma kaastöötajad varajastel hommikutundidel pärast viimast sõjanõupidamist kella kolme ja viie vahel hommikul või hiljemgi endaga teed jooma. Sekretärیدهle Johanna Wolfile, Christa Schroederile, Gerda Christianile ja Gertraud Jungele oli see komme tuttav juba välipeakortereist, kus nad olid mõnikord saanud välja magada alles hommikusöögi ja pärastlõuna vahelisel ajal.²⁴ Nüüd osalesid õistel teejoomistel mõnikord ka Eva Braun ja Hitleri ihuarst Theodor Morell, kes oli ise juba pikemat aega haige ja peaaegu töövõimetu.

Vahepeal neli nädalat Münchenis veetnud Eva Braun oli 7. märtsil naasnud Berliini ning kolis õukonna liikmetest esimesena punkrisse kindla kavatsusega jääda lõpuni Hitleri kõrvale.²⁵ Veerand sajandit hiljem on Gertraud Junge Briti teleprodutsendile Michael

Darlow'le pajatanud, et füürer olevat olnud selle üle silmanähtavalt õnnelik. Ta silmad olevat Eva saabumisel olnud nii rõõmsad.²⁶ Enne seda olid Eva Braun ja Hitler veebruar alguses käinud koos Albert Speeriga ühes Uue Riigikantselei hoone keldriruumis vaatamas Herman Giesleri ehitatud hiiglaslikku „füürerilinna“ Linzi maketti. Selle ümberkujundus Euroopa kunstimetropoliks oli plaanitud 1950. aastaks. Linzist pidi saama Hitleri vanaduspõlve kants, kuhu ta kavatses pärast lõppvõitu koos sõbratariga tagasi tõmbuda.²⁷ Giesler, kes oli üks füüreri lemmikarhitektidest, oli pidanud Linzi uue linnakujunduse projekteerimisega edasi tegelema ka sõja ajal. Aastaid hiljem on Giesler meenutanud, et Hitler olevat maketti silmitsenud eemaloleva ja uneleva pilguga ja näidanud seda oma külalistele nagu töötatud maad.²⁸

Albert Speer unistuste maailma ei põgenenud. Arhitekt oli hiljemalt pärast Ülem-Sileesia hõivamist Nõukogude Liidu vägede poolt 1945. aasta jaanuaris, kui talle sai selgeks, et sõda ei ole enam võimalik võita, hakanud mõtlema natsionaalsotsialistliku diktatuuri lõpust kaugemale.²⁹ Vastupidi Hitlerile ja Goebbelsile ei olnud tal plaanis nn lõppvõitluses surma minna, rääkimata terve oma perekonna ohtu seadmisest. Teda ähvardas aga füüreri lähedase sõbrana, Saksa Riigi pealinna peaehtusinspektorina ning esmajoonelise relvastusministrina pärast liitlasvägede võitu kohtuprotsess. 1945. aasta teisel veebruarinädalal, kui Speer koos Hitleri, Bormanni ja Eva Brauniga Giesleri Linzi-plaanide üle meeliskles, olid Ameerika Ühendriikide president Franklin D. Roosevelt, Suurbritannia peaminister Winston Churchill ja Nõukogude diktaator Jossif Stalin veel kord toonitanud oma kavatsust pidada Saksa sõjakurjategijate üle kohut ja neid karistada, nagu oli juba 30. oktoobril 1943 Moskva deklaratsiooni raames kokku lepitud.³⁰ Kuigi Speer ei pruukinud toona võib-olla veel teada, et peagi on küsimuse all ta elu, sai ta aru, et peab tegutsema, kui tahab tulevasel ajal terve nahaga pääseda. Sellepärast konstrueeris ta 1945. aasta kevadel paralleelselt uute sõjameetmete tagantkiirustamisega kirjalikult argumenteerimiskäigu, mis pidi ta edaspidi süüst puh-

taks pesema. Seal kujutas ta ennast pelgalt poliitikakauge arhitektina, kes takistas Hitleri nn Nero käsu elluviimist, mis seisnes kõigi Saksamaa tööstus- ja varustusrajatiste hävitamises, ning katkestas lõpuks isegi kõik suhted füüreriga. Ühtlasi kandis Speer aegsasti hoolt isiklike asjade, sealhulgas rahaküsimuste korraldamise eest ning tõi oma perekonna aprilli alguses ära Hitleri Berghofist vaid paarisaja meetri kaugusel paiknevast Obersalzbergi majast, saates nad turvalisemasse Kappelnisse Schleswig-Holsteinis.³¹

Samal ajal ilmutas Speer ise Berliini või vähemalt pealinna lähedusse jäädes piisavalt ettevaatlikkust, et hoiduda defetismi etteheitest. Ta korraldas siin isegi Berliini Filharmoonikute viimase esinemise 11. aprillil 1945, neli päeva enne seda, kui Punaarmee jõudis linna piirile.³² 30. jaanuaril 1944 pommirünnakus hävinud Bernburger Straße vana filharmooniahoone varemete kõrval, kütmata ja hädapäraselt valgustatud, kuid suursuguse mahagonitahveldisega Beethoveni saalis toimunud kontserdi avapalaks oli sobilikult Richard Wagneri ooperi „Jumalate hukk“ finaal. Järgnevalt tulid ettekandele Ludwig van Beethoveni ainus viulikontsert ning Anton Bruckneri 8. sümfoonia c-mollis, mida on nimetatud ka apokalüptiliseks sümfooniaks.³³ Rohkem paatost ja eneseülisust ei oleks saanud ette kujutadaagi. Hiljem on Speer oma mälestusteraamatus nimetanud kontserti pisendavalt Kolmanda Riigi melanhoolseks lõpužestiks.³⁴ Tegelikult lavastas Hitleri õukonna staararhitekt selle üritusega natsionaalsotsialismi luigelaulu – samuti nagu ta oli kuni 1938. aastani mõjusalt kujundanud Nürnbergi parteipäevi ja natsionaalsotsialistliku riigi jumalasarnase füüreri ja tema juhitava rahva ühtsuse kuvandit.

Kuigi endiselt jagati käsklusi kaitsta vankumatult ja fanaatiliselt kodurinnet ning ohverdati mõttetult inimelusid, kohaldades „isamaa äraandjatele“ surmaotsuseid, olid Saksa Riigi struktuurid hakanud üha enam lagunema. Kõik riigiministeriumid peale propagandaministeriumi olid evakueeritud Lõuna-Saksamaale, kus nende töö sisuliselt seiskus. Riigikantselei ülem Hans Heinrich Lammers, kes ei tahtnud kauemaks kaootilisse Berliini jääda, oli

27. märtsil sõitnud arstliku tunnistusega Berchtesgadenisse tervist parandama ega pöördunud sealt enam tagasi.³⁵ Samuti otsis ululust ühes Berchtesgadeni hotellis *Reichspressechef* Otto Dietrich, kelle Hitler oli Goebbelsi pealekäimisel märtsi lõpus „puhkusele saatnud“. Aprilli alguses vabastas Karl Brandt enda alluvuses tegutsenud kaastöötajad ja arstid teenistuskohustustest.³⁶ Himmler ja Ribbentrop üritasid salaja erapooletu Rootsi kaudu lääne võimudega ühendusse astuda, et kaubelda Saksa Riigile ja iseendale pärast sõjaajaks välja vastuvõetavad tingimused. Muud *Reich*'i tähtsamad tegelased, näiteks Hermann Göring ja Alfred Rosenberg, istusid pakitud kohvrite otsas, et vältida vähemasti venelaste kätte vangi langemist.

Paopaik Berghof

Samal ajal valitses Hitleri Alpi residentsis rahu enne tormi. Berghof oli sama hästi kui inimtühi. Seal elasid lisaks teenindavale personalile ainult Eva Brauni õed: lapseotel Margarete Fegelein ja Ilse Fucke-Michels, kes oli põgenenud Alam-Sileesiast. Ilse Fucke-Michels oli tohtinud koos oma natsionaalsotsialistliku kultuurifunktsionäärist mehe Walther Fucke-Michelsiga Breslaust (praegune Wrocław) lahkuda pärast seda, kui linn oli mehe otsese ülemuse *gauleiter* Karl Hanke poolt kindluseks kuulutatud.³⁷ Sealsamas lähedal elasid ka Gerda Bormann oma kaheksa lapsega ja jaanuari lõpus Berliinist saabunud Emmy Göring. Heinrich Himmleri armastatu Hedwig Potthast koos nende kahe ühise lapsega elas napilt 10 kilomeetri kaugusel Berchtesgadeni maakonnas Königssee-äärses Schönaus asuvas villas ning käis aeg-ajalt oma sõbrannal Gerda Bormannil külas.³⁸ Obersalzbergile ei olnud sinnani pomme heidetud – erinevalt Berchtesgadenist, kus oli 20. jaanuaril toimunud pommirünnak, mis oli nähtavasti ära paistnud ka Berghofi suure saali panoraamakendesse. Eva Brauni turvama lähetatud julgeolekuteenistuse ametnik on pärast sõda oma perekon-

Berghof, 1941

nale pajatanud, et Hitleri sõbratar olevat hävingut pealt vaadates peaaegu närvid kaotanud.³⁹ Briti õhujõud olid siiski ka Hitleri kinnistu juba sihikule võtnud. Suurbritannia Royal Air Force oli juba jaanuaris läbi viinud vastavad luurelennud ja teinud aerofotod.⁴⁰ Nimelt eeldati Obersalzbergi ja Hitleri kogu maailmas juba ammu hästi tuntud maamaja kohta, millest oli sõjaeelsel ajal avaldatud fotoreportaaze rahvusvahelistes ajakirjades⁴¹, et just sellesse Alpi kantsi tõmbub Hitler tagasi võitluseks kuni viimase hingetõmbeni. Suur osa sellest jutust oli pelgalt legend. Obersalzbergi sõjakindluse rajamise plaane ei olnud kunagi olemas olnud ning kohapeal ei leidunud ka relvastust, mis oleks võimaldanud rajatisi tõhusalt kaitsta.

Elanikud ise pidasid Obersalzburgi aga pikka aega turvaliseks kas või juba ulatuslike maa-aluste punkrite pärast, mis olid sügavale kalju sisse uuristatud. Hitleri arhitekt Gerhardine Troost – hüüdnimega Gerdy –, kes oli ammune parteikaaslane ja usaldusisik ning oli juba aastakümneid füüreri eluasemeid sisustanud, lõi

endale sõja tulemuste asjus endiselt illusioone samuti nagu teisedki füüreri Müncheni sõbrad ja tuttavad. Veel veebruaris plaanis ta kasutada Hitleri eemalviibimist Berghofi saali värvilahenduse värskendamiseks.⁴² Berghofi laoruumides leidis piisavalt toidutagavarasid ning neid täiendati kuni lõpuni. Punkriruumidesse üles seatud uusim sidetehnika pidi võimaldama sõja jätkamist isegi mägedest. Kuna natsionaalsotsialistlikul juhtkonnal oli kavatsus kasutada Obersalzbergi viimase paopaigana, oli ametiasutustele antud korraldus mitte paigutada Berchtesgadeni maakonda ei evakueeritud ega põgenikke. Veel 26. märtsil 1945 anti välja Ülem-Baieri maavanema määrus, mille kohaselt oli maakond sellistele isikutele suletud. Alles aprilli keskel muutus varjupaiga otsijate tung nii suureks, et Berchtesgadeni linnas avati põgenikele öömajad. Selleks ajaks olid Põhja-Baierimaale jõudnud Ameerika sõjaväeosad.⁴³

Berliinis hellitasid Hitleri kaastöötajad lootusi, et nad kõik sõidavad ühel päeval koos füüreriga Obersalzbergi varjule.⁴⁴ Hitler aga ei väljunud oma labürindilaadsest raudustega punkrist Riigikantslei aia all enam peaaegu kunagi. Tema kaitsevæeadjutandid elasid küll ühes Uue Riigikantslei hoone toas⁴⁵, kuid füürer ise magas maa-aluses punkris. Seal turvasid teda julgeolekuteenistuse kriminaalametnikud ning tema teenistuses olid teener Heinz Linge, dieetkokk Constanze Manziarly, sekretärid ja ihuarst Theodor Morell. Pidevalt füüreri kõrval viibinud Eva Braun on 19. aprillil 1945 kirjutanud oma sõbrannale Herta Schneiderile, et nende elu kulgevatki nüüd ainult veel seal, autoga Berliinist lahkumist ei pidavat ta enam kuigivõrd võimalikuks.⁴⁶

Berliinis Masurenalleel astus Joseph Goebbels samal päeval Suursaksa Ringhäälingu Keskuses, kus tänapäeval on Berliini Raadiomaja, viimast korda Berliini riikliku raadiokanali mikrofoniette, esinemist sai peale Saksa Riigi pealinna kuulata ainult veel Hamburgis, Münchenis, Bremenis ja Flensburgis, sest *Wehrmacht*'i lõhkekomandod olid suurema osa siderajatistest vaenlase lähenevate sõjaväeosade ees maatasa teinud.⁴⁷ Asjaolu valguses, et saksa rahvas ei olevat – Goebbelsi sõnul – veel kunagi pidanud

sel moel ellujäämise eest võitlema, tegi ta rahuliku, resigneerunult kõlava häälega kokkuvõtte oma Hitleri kõrval veedetud aastaist, kõneledes nagu inimene, kes on otsustanud elule peagi lõpu teha ja pääseda sel viisil vastutuse kandmisest. Omaenda süü tunnistamise asemel kurtis ta välismaa – vihkamisest ja kadedusest pakatava maailma – üle, mis olevat katkestanud 1939. aasta septembris Hitleri õisikandva töö, et see hävitada, ning kutsus üles trotslikult edasi võitlema ja heiskama allahaitmise valge lipu asemel vana haakristiplagu. Oma kõne lõpetas Goebbels sõnadega: „Me ei vangu ega tagane.“⁴⁸

Järgmisel päeval, 20. aprillil, kiirustasid uppimineva Kolmanda Riigi mõjuvõimsad poliitikud ja sõjaväelased viimast korda Berliini Riigikantseleisse, et õnnitleda Hitlerit tema 56. sünnipäeval. Natsionaalsotsialistlik Saksamaa oli nüüd olnud juba viis aastat ja kaheksa kuud 1939. aastal ise valla päästetud sõjas, mida ta pärast 6. Armee kapituleerumist Stalingradi all 1943. aasta jaanuaris enam võita ei suutnud. Sõja ja natsionaalsotsialismi mõrtsukaliku rassiideoloogia ohvriks oli langenud miljoneid inimesi. Esmajoones oli vähimadki väljavaated Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikidega kokkuleppele jõudmiseks hävitanud 1942. aastast saadik toimunud Euroopa juutide süstemaatiline mõrvamine Saksamaa poolt.⁴⁹ Kõik sel päeval kohale saabunud kõrgel positsioonil sünnipäevakülalised aimasid arvatavasti juba, et ka neil endil polnud enam pääseteed. Pooleteise tunni kaugusel Uckermarki maakonnas paiknevast Hohenlychenist Berliini purukspommitatud südalinna kohale sõitnud Heinrich Himmler mängis hirmust omaenda lõpu ees juba ammu kahekordset mängu, pidades 1945. aasta veebruarist saadik Rootsi Punase Risti asepresidendi krahv Folke Bernadottega salajasi kõnelusi, millest Hitler ka oma sünnipäeval veel midagi ei teadnud. Läbi räägiti 20 000 koonduslaagreis kinnipeetava vabastamise üle – nähtavasti lootuses panna sel moel alus edasistele kokkulepetele lääne võimudega.⁵⁰ Ribbentrop ning füüreri ja riigikantslerina Hitleri järglaseks ette nähtud Göring kaalusid samuti osalise kapitulatsiooni võimalust läänerindel. Pärast õnnit-

lusi ja viie tunni pikkust nõupidamist, mis kestis kella seitsmeni õhtul, jättis enamik kõrgel positsioonil külalistest hüvasti ja lahkus väheste veel liikluseks avatud teede kaudu Saksa Riigi põlevast pealinnast, mille Punaarmee oli ümber piiranud – teiste hulgas ka Göring, Speer ja Himmler.⁵¹

Alles siis, kui rünnak südalinnale seisis vahetult ees, kandis Hitler hoolt selle eest, et ka tema isikliku staabi liikmed peagi vallanduvast põrgust pääseksid. Järgmistel öödel saadeti sekretärid Christa Schroeder ja Johanna Wolf, fotograaf Walter Frenzt, isiklik adjutant Albert Bormann, mereväeadjutant Karl-Jesko von Puttkamer⁵², Hitleri ihuarst Theodor Morell ning paljud teised, sealhulgas stenograafid ja julgeolekuametnikud, lennukitega Berliinist Ainringi maakonnas asuvasse Reichenhall-Berchtesgadeni valitsuse lennujaama ning toimetati seal Obersalzbergi.⁵³ Seda, kes täpselt nende õnnelike hulka kuulusid, missugused dokumendid kiiruga kokku pakiti ja kaasa võeti ning mis täpselt kuni selle ajani punkris Hitleri lähikonnas tegelikult toimus, on võimalik üksnes katkendlikult rekonstrueerida. Olemasolevad kirjalikud tunnistused pärinevad pea eranditult sõjajärgsest ajast, kui asjaosalised andsid esmalt liitlasvägede ohvitseride läbiviidud ülekuulamistel enda kohta võimalikult vähe teavet ning ka aastakümneid hiljem oma toonaseid mõtteid ei avaldanud või siis ei suutnud enam isiklike kogemusi ja aastate jooksul kuuldut lahus hoida. Nii ei ole ka päris selge, mis toimus pärast 21. aprilli Obersalzbergis, kus lennukiga Berliinist saabunud kaastöötajad leidsid eest juba seal viibivad Eva Brauni lähedased – ta ema Franziska Brauni, õed Margarete ja Ilse ning parima sõbranna Herta Schneideri. Kõrgeima auastmega natsionaalsotsialistliku poliitikuna oli oma Obersalzbergi maamajja pagunud aga ka Hermann Göring perekonnaga, ta oli isegi lasknud tuua oma kunstikogu Berliini lähedasest Carinhalli maamõisast mitme erirongiga Berchtesgadenisse, kus leidsid ulualust ka Otto Dietrich ja Hans Heinrich Lammers.⁵⁴

Pidevalt oodati uudiseid ja juhiseid Berliinist, sealt käisid ka pärast 21. aprilli Salzburgi vahet kullerilennukid. Sel viisil jõudis

22. aprillil Berghofi Eva Brauni kiri, milles ta teatas oma sõbrannale Hertale ette enda ja Hitleri surmast. Ta kirjutas, et lõpp nihkuvat aina lähemale ja lähemale ning see kiri on temalt tõenäoliselt viimane elumärk, sest füürer olevat usu kaotanud. Ühtaegu palus ta sellest teistele veel mitte rääkida, vaid ära oodata ametlik teade Hitleri lõpust.⁵⁵ Kirja oli ajendanud füüreri täielik psüühiline kokkuvarisemine sama päeva pärastlõunasel nõupidamisel, kui ta kuulis, et vasturünnak *SS-Obergruppenführer* Felix Steineri juhtimisel, milleks ta oli käsu andnud, ei olnud aset leidnud. Hitler oli pärast pool tundi kestnud raevuhoogu toolile kõssi vajunud ja sõnanud, et sõda on kaotatud, kõik lahkugu Berliinist, tema ise jääb siia.⁵⁶ Järgmisel päeval võttis Eva Braun kirjas oma õele Margaretele aga sõnumi läheneva lõpu kohta tagasi ja kinnitas, et Hitler vaatavat tulevikku jälle helgema pilguga kui eile ning lootus ei olevat veel kadunud, kuid et muidugi mõista ei lase nad ennast mingil juhul elusalt kinni võtta.⁵⁷

Oma Obersalzbergi maamajas viibival Hermann Göringil olid sel ajal juba tekkinud kahtlused, kas füürer on põlevas Berliinis üleüldse veel võimeline Saksa Riigi saatust juhtima. Ta ei olnud küll teadlik Eva Brauni kirjast, kuid oli oma staabiülema kindral Karl Kolleri kaudu kuulnud, et Hitler olevat lootuse minetanud ja tahtvat ennast tappa. Teave paistis usaldusväärne, kuna pärines Kolleri asetäitjalt, õhuväe kindralmajorilt Eckart Christianilt, kelle abikaasa, Hitleri sekretär Gerda Daranowski oli füüreri kokkuvarisemist punkris oma silmaga pealt näinud.⁵⁸ Sellepärast palus Göring Hitlerit ühes raadiosõnumis, et ta annaks juhul, kui peaks olema tegevusvabadusest ilma jäetud, Saksa Riigi üldjuhtimise üle temale kui füüreri ja riigikantsleri ettenähtud järglasele. Vahepeal ennast koguda jõudnud Hitler olevat selle peale marru sattunud, pidades Bormanni toetusel Göringi omaalgatuslikku ettepanekut reetmiseks. Ta vastas maa-alusest betoonpunkrist sõnumiga, et tegevusvabaduse puudumisest ei saavat juttugi olla, ning lasi SS-il Göringi arreteerida.⁵⁹

Vaid paar tundi hiljem, 25. aprilli hommikul, ründasid Obersalzbergi 359 Suurbritannia pommituslennukit Lancaster, sundides

elanikke pommivarjendisse evakueeruma. Berghof ise jäi pommi-dest valdavalt puutumata.⁶⁰ Veidi pärast seda ilmus kohale Hitleri isiklik adjutant Julius Schaub, et hävitada füüreri korraldusel tema raudkapi sisu. Christa Schroeder on meenutanud, kuidas Schaub terrassil sõnagi lausumata kirju, toimikuid ja raamatuid põletas.⁶¹ Hiljemalt siis oli kõigile selge, et Hitler ise enam sinna ei tule. Kõigest hoolimata ei lahkunud aga Obersalzbergist veel keegi, välja arvatud Göring, kelle SS viis talle kuuluvasse Mauterndorfi kindlusse Salzburgist 60 kilomeetri kaugusel, kui Ameerika väeosad Berchtesgadenile lähenema hakkasid.⁶²

Lõppvaatus Berliinis

Vahepeal oli Punaarmee Berliini 25. aprillil piiramisrõngasse sulgenud ja tungis edasi südalinna suunas. Teel osutasid vastupanu *Wehrmacht*'i, SS-i, *Volkssturm*'i ja *Hitlerjugend*'i üksused, kellega puhkesid verised ja kaotusterohked tänavalahingud ja lähivõitlused. *Wehrmacht*'i ülemjuhatus, mis oli juba linnast mujale viidud, andis raadios teada, et võideldavat iga jalatäie maa eest. Niinimetatud Berliini lahing vältas veel nädal aega. Hitler ja ta viimased ustavad jüngrid jätkasid samal ajal jahti reetureile omaenda ridades.

Nädal aega enne Göringi vahistamist SS-i poolt oli 16. aprillil kurikuulus Gestapo juht Heinrich Müller, kelle pädevusse kuulus poliitiliste vaenlaste erikohtlemine, vahistanud Karl Brandti. Goebbelsi juhatusel asetleidnud sõjakohtu istungil oli Brandt surma mõistetud, kuid täide viia seda kohtuotsust siiski enam ei jõutud.⁶³ Ka Brandti süüdistati riigiretmises. Ühes aruandes Hitlerile oli arst nimelt ilustamata osutanud meditsiiniabi katastroofilisele olukorrale ning pealegi nähtavasti omavoliliselt peatanud aprilli alguses sanitaar- ja tervishoiuasjanduse peakomissariaadi tegevuse, saates selle kaastöötajad puhkusele.⁶⁴ Peale selle pandi talle süüks naise ja poja saatmist Tüüringisse, mille olid 1. aprillil okupeerinud Ameerika Ühendriikide sõjaväeosad, kavatsedes sel viisil korral-